

Palingkwekerij en Kuikenhouderij De Lindevallei

Korte hevige pieken en lange diepe dalen

Henk Brak runt een palingkwekerij en kuikenhouderij in De Hoeve, een Fries dorpje tussen Wolvega en Oosterwolde. Geen gewone combinatie. „Volgens mij ben ik ook de enige in Nederland die deze verschillende takken combineert. En eerlijk gezegd heb ik er geen voordeel van. Het een vult het ander totaal niet aan.” Brak denkt er dan ook over om de palingkwekerij volgend jaar af te stoten. „Ik ben er wel klaar mee.”

De 36-jarige levenslustige Brak komt oorspronkelijk uit Vinkega, maar vertrok jaren geleden naar Roermond om daar als voorlichter bij Hendrix UTD als voorlichter in vleeskuikens te werken. Uiteindelijk kwam hij weer terug in Friesland. Samen met zijn toenmalige vrouw kocht hij de palingkwekerij en kuikenhouderij De Lindevallei in 2001.

Paling

De palingkwekerij – eigenlijk meer een mesterij – bestaat uit veertien bassins met in totaal 100.000 liter water van 23 graden. Hier zwemt zo'n 10.000 kg paling in. De glasaaltjes uit het water van Portugal, Frankrijk of Engeland, wegen bij aankomst 0,3 gram. Bij aflevering wegen ze ongeveer 180 gram. De snelle groeiers doen daar een klein jaar over. De langzame drie jaar.

Eens per acht weken worden de palingen geselecteerd. „Hiermee haal je de dikke en kleine palingen bij elkaar uit de bak.” Als de paling dik genoeg is om af te leveren worden ze in schoon, koud water gedaan en krijgen ze een week geen voer meer. Hierdoor gaat de 'gronderige' smaak van het vlees. Daarna gaan ze levend in een bak met water waarna ze naar de rokerij gaan. Hier worden ze gedood, geslacht, gerookt en verwerkt.

Einde in zicht

Het einde voor de palingkwekerij is echter nabij. „Er kleven te veel risico's voor mij aan vast. De kwekerij levert 20 ton paling per jaar. Dit aantal moet je eigenlijk vergelijken met een volwaardige kwekerij die 150 ton per jaar opbrengt. Wij zijn gewoon heel klein.” De opbrengsten zijn laag en Brak vindt het voornamelijk een nadeel dat hij door de kwekerij zo gebonden is aan huis. „Je moet snel in de buurt kunnen zijn als de stroom bijvoorbeeld uitvalt.” Hij legt uit: „Palingen zonder zuurstof sterven binnen een kwartier. In de bassins zwemt voor 120.000 euro rond, dus dat zou een ramp zijn.” De kwekerij van De Lindevallei levert te weinig op, waardoor het voor Brak meer op een hobby gaat lijken. „En het is mijn hobby helemaal niet”, lacht de ondernemer. „Om die reden wil ik ermee stoppen.”

Voorheen leverde de kwekerij meer geld op en vooral veel leven en drukte op de boerderij. „We organiseerden excursies en verkochten tevens gerookte paling. Vorig jaar trokken we zelfs ruim tweeduizend mensen. Prachtig.” Brak zijn vrouw Sasja hield zich hier voornamelijk mee bezig. Begin dit jaar ging het stel echter uit elkaar en dus kampt Brak nu met een arbeidsprobleem. „Dit is mede de oorzaak van een reorganisatie binnen het bedrijf.” Broer Peter helpt nu veel op de zaak, maar die emigreert volgend jaar naar Duitsland.

Account manager

De kuikenhouderij met 92.000 kuikens kost Brak in verhouding lang niet zoveel werk en levert veel meer op. „Daarom ben ik van plan om volgend jaar de houderij uit te breiden. Ik hoop er een stal bij te mogen bouwen, zodat ik 40.000 meer kuikens kan houden.” 's

Ochtends loopt Brak vroeg zijn ronde in de stallen om de dode beesten eruit te halen. Daarna vertrekt hij per auto de drie noordelijke provincies in. De nuchtere Fries heeft namelijk naast zijn eigen bedrijf een parttime baan van dertig uur bij Hendrix UTD als account manager op de afdeling legpluimveehouders. „Prachtig werk. Ik heb veel contact met mensen en leer er ook veel van. Ik blijf up-to-date en dat is belangrijk. Daarnaast garandeert het mij een vast inkomen.”

Aan het werk in de kuikenstallen, vindt Brak niet veel aan. „Normaal gesproken leef je als mens van seizoen naar seizoen. Van Pasen naar zomervakantie, van herfstvakantie naar Sinterklaas en Kerst. Ik leef echter in de korte cyclus van de kuikens. Ruim zes weken lang hoef je er niet al te veel aan te doen en dan moet je pieken. De vetgemeste kippen gaan weg en de stallen moeten schoon. Drie dagen later komt de volgende vracht eendagskuikentjes. „Dat is redelijk snel. We werken dan ook keihard met vijf tot zes mensen om de stallen in die paar dagen uit te mesten, schoon te spuiten, te ontsmetten en weer opnieuw in te richten. Een lege stal kost je elke dag geld. Ik zet liever meer mensen aan het werk, zodat de kuikens weer kunnen komen.”

Bang

Brak is van mening dat de meeste boeren vaak bang zijn om geld uit te geven aan arbeidskosten. „Ze hebben liever niemand anders in het bedrijf aan het werk. Boeren vinden vaak dat dat te veel kost, terwijl je het geld terugverdient door weer eerder aan een nieuwe vracht te beginnen.” Brak zijn visie is dan ook om mensen in te zetten, zodat het werk snel en goed gedaan wordt. „Ik kom zelf om van het werk en ik heb ook nog eens twee mooie zonen van 2 (Rowan) en 5 (Vincent) jaar. Daar wil ik ook tijd aan kunnen besteden.”

De kuikens leveren op het moment geen vetpot op. De verwachtingen van Brak voor het komende jaar zijn dan ook niet positief. „Ik denk dat we weer een mager jaar tegemoet gaan. In 2001 hebben we drie goede maanden gehad. 2002 en 2003 waren niet best, 2004 ronduit slecht. Alleen vorig jaar was goed te noemen. We moeten waarschijnlijk wennen aan korte hevige pieken en lange diepe dalen.”

Natronloog

Brak is tevens eigenaar van 6 hectare grond in Wapse. Volgend jaar wil hij die grond verkopen en investeren in de kuikenhouderij en houtkachels om de stallen te verwarmen. Hout is goedkoper dan gas, daarmee kan ik kostenbesparend werken.” Ook is hij van plan om zoveel mogelijk handelingen in en om het bedrijf te automatiseren. „Ik kamp met te weinig personeel, dat moet ik toch zien op te vangen”, aldus Brak die rondloopt met een afgeplakt linkeroog. „Vorige week heb ik per ongeluk natronloog (dat wordt gebruikt om het water van de palingen te neutraliseren) in mijn oog gekregen. Dat deed én doet vreselijke pijn. Het is nog de vraag of ik weer met mijn oog zal kunnen zien. Het hoornvlies is totaal weggevreten.” Toch blijft hij positief gestemd. „De dag dat het beter wordt, komt alsmaar dichterbij. Dat kan niet anders.”